

**EKSPERTYZA WSTĘPNA KIOSKÓW NAD ŹRÓDELKAMI „FERDYNAND”, „BRONISŁAWA”, „JÓZIA”
W TRUSKAWCU NA TERYTORIUM UKRAINY**

ZAMAWIAJĄCY: Narodowy Instytut Dziedzictwa Kulturowego za Granicą „Polonika” z siedzibą
w Warszawie, ul. Madalińskiego 101

ADRES OBIEKTU: Park Adamówka, 82200 Truskawiec, okręg lwowski, Ukraina

AUTORZY OPRACOWANIA:
Edwin Andrzej Wilbik
Specjalista mykologiczno-budowlany
Nr. 10/SP/03/09 PSMB

Handwritten signature of Edwin A. Wilbik in blue ink.

Ekspertyza wstępna kiosków na źródłkami w miejscowości Truskawiec na terytorium Ukrainy

Dane ogólne

Przedmiotem opracowania jest wstępna ekspertyza następujących budynków

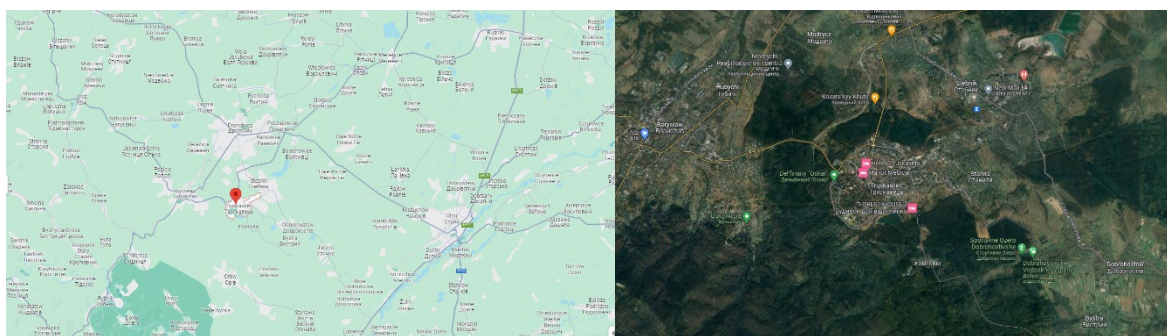
Kiosk nad źródłem „Ferdynand” z XIX w.

Kiosk na źródłem „Bronisława” z XIX w.

Kiosk nad źródłem „Józia” z XIX w.

Obiekty posadowione są w Parku Adamówka w miejscowości Truskawiec, obwód lwowski, Ukraina.

Obiekty przykrywają źródła wód mineralnych w uzdrowisku Truskawiec u podnóża gór Karpat w dolinie Worotyszcz.

Źródło: <https://www.google.com/maps/@49.2782374,23.4882516,11593m/data=!3m1!1e3?entry=ttu>

Podstawa Opracowania

Formalną podstawę niniejszego opracowania stanowi umowa nr. ZRW:2023/PO/80 zawarta w dniu 29.08.2023 r. pomiędzy Zleceniodawcą (Narodowy Instytut Dziedzictwa Kulturowego za Granicą „Polonika” z siedzibą w Warszawie, ul. Madalińskiego 101), a Zleceniobiorcą (Edwin Andrzej Wilbik zamieszkały: ul. Spółdzielcza 3, 18-230 Ciechanowiec)

Podstawa Merytoryczna

- przeprowadzone wizje lokalne wykonane w dniu 31 sierpnia 2023r.
- przeprowadzone pomiary wstępne i badania stanu zachowania budynków w dniu 31 sierpnia 2023r.
- próbki pobrane podczas badań w dniu 31 sierpnia 2023r.
- informacje uzyskane od pracowników „Polonika”;
- informacje uzyskane od mera miasta „Truskawiec”;

Rys historyczny obiektów

Historia uzdrowiska się XI wieku, kiedy wokół leczniczych źródeł zaczęli osiedlać się ludzie. Dopiero w 1827 roku wodę ze źródeł zaczęto wykorzystywać do kąpieli mineralnych.

Oficjalna data założenia kurortu to 1827 rok. W tym czasie zbudowano pomieszczenie dla pierwszych 8 wanień. Choć właściwości lecznicze wody Truskawieckiej były znane od dawna, po raz pierwszy zostały opisane przez lekarza królewskiego Wojciecha Oczko w 1578. Gabriel Zhonchinski, autor książki „Historia naturalnego”, która ukazała się w 1721, wskazał, że w Truskawcu, jak i w innych wioskach gminy Drohobycz wydobywają ropę naftową, a wodę, która jej towarzyszy, ludzie pili dla leczenia wielu chorób. Pierwsze poważne badania przeprowadzone zostały przez niemieckich naukowców N. Fihtel i B. Hake. Stanisław Staszic w swojej pracy, która została opublikowana w 1805 roku, napisał, że oprócz soli wydobywają ozokeryt (wosk górski) i ropę naftową, którą po destylacji używają do oświetlenia ulic. I to – na początku XIX wieku!

Analizę chemiczną wody mineralnej „Naftusia” po raz pierwszy zrobił lwowski naukowiec, aptekarz i chemik Theodor Torosiewicz w 1836 roku. Ten słynny naukowiec jest bardziej znany jako wynalazca lampy naftowej. Jednocześnie zwiększa się cenność Truskawca w monarchii austro-węgierskiej. W 1892 roku zbudowano salę do inhalacji systemem Vaszmuta. I z tym Truskawiec natychmiast wzrósł do poziomu kurortów o znaczeniu europejskim, takich jak Rihengal i Wiesbaden. Budują się hotele, wille, pensjonaty.¹

Fot 1. Kiosk "Józia" XIX w.

¹ <https://truskavets.ua/pl/historia/> dostęp 12.09.2023r.

Opis techniczny budynków

Wszystkie trzy budynki pochodzą z końca XIX w.

Fot 2. "Ferdynand" fot. E. Wilbik 2023

Ferdynand to kiosk na rzucie kwadratu o wymiarach 3,8m x 3,8m w stylu nawiązującym do architektury szwajcarskiej. Budynek w konstrukcji szkieletowej z polami wypełnionymi pionowym deskowaniem. Dach wielospadowy. Budynek posadowiony na podwalinie dębowej. Budynek zbudowany prawdopodobnie z drewna sosnowego.

Fot 3. "Bronisława" fot. E. Wilbik 2023

Bronisława to kiosk na rzucie kwadratu o wymiarach podstawy 3,8m x 3,8m w stylu nawiązującym do architektury szwajcarskiej. Budynek w konstrukcji szkieletowej z polami wypełnionymi pionowym deskowaniem. Dach wielospadowy. Budynek posadowiony na podwalinie dębowej. Budynek zbudowany prawdopodobnie z drewna sosnowego.

Fot 4 "Józia" fot. E. Wilbik 2023

Józia to kiosk na rzucie kwadratu o wymiarach 3,8m x 3,8m w stylu nawiązującym do architektury szwajcarskiej. Dach wielospadowy. Budynek posadowiony na podwalinie dębowej. Budynek w konstrukcji szkieletowej z polami wypełnionymi pionowym deskowaniem. Budynek zbudowany prawdopodobnie z drewna sosnowego.

Stan zachowania obiektów

Obiekty ogólnie zachowane w stanie dostatecznym. W najgorszym stanie znajduje się kiosk nad źródłem „Bronisława”. W każdym z budynków wymiany wymagają podwaliny, które na skutek braku izolacji uległy częściowemu zniszczeniu w wyniku korozji spowodowanej przez grzyby domowe.

W każdym z obiektów zaobserwować można ubytki w konstrukcji więźby dachowej oraz uszkodzenia pokrycia dachów. Obiekty wymagają przeprowadzenia ekspertyz mykologicznych w celu dokładnego określenia przyczyn rozkładu drewna i widocznej korozji fundamentów.

Na stan poszczególnych obiektów w znaczący sposób wpłynęła stan dachów, które w wyniku zaniedbań uległy częściowej korozji.

Z Ferdynanda i Bronisławy pobrane zostały próbki grzybów domowych w celu wstępnego określenia gatunkowego. Wyniki uwzględnione zostaną w ekspertyzach mykologicznych.

Zalecenia wstępne

W celu sporządzenia dokumentacji technicznej w budynkach należy zdemontować fragmenty sufitów w celu wykonania inwentaryzacji więźby dachowej. Zdemontowane fragmenty budynku należy zachować w jak najlepszym stanie w celu przywrócenia tych części lub wykonania rekonstrukcji na podstawie pierwotnego materiału.

W „Bronisławie” należy zabezpieczyć podłogę i przystosować ją do stanu w którym można swobodnie poruszać się po obiekcie w celu przeprowadzenia badań. Jednocześnie podłoga musi przyjąć obciążenia pracujących na niej ludzi bez ryzyka utraty zdrowia.

Nie udało się wejść do „Józi” ze względu na brak kluczy do drzwi wejściowych.

W celu stworzenia programu konserwatorskiego należy:

- przeprowadzić inwentaryzację architektoniczną z uwzględnieniem połączeń ciesielskich;
- przeprowadzić badania architektoniczne w celu określenia postulatów konserwatorskich i stworzenia wytycznych do przeprowadzenia prac konserwatorskich;
- przeprowadzić ekspertyzę mykologiczną zawierającą zalecenia konserwatorskie;
- przeprowadzić badania stratygrafii warstw malarskich w celu wskazanie pierwotnej kolorystyki budynku;

Inwentaryzacja, badania architektoniczne, ekspertyza mykologiczna i badania stratygrafii powinny być przeprowadzone dla każdego budynku osobno z uwzględnieniem czynników mających bezpośredni wpływ na dany obiekt.

Po zebraniu całej dokumentacji należy do każdego budynku z osobna napisać projekty konserwatorskie.

DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA

„Ferdynand”

Fot 5. Powalina zalewana wodą i zasłonięta gruntem. fot. E. Wilbik 2023

Fot 6. Ubytki więźby dachowej, rysiów i elementów elewacji. fot. E. Wilbik 2023

Fot 7. Szczelna połać dachu. fot. E. Wilbik 2023

Fot 8. Jeden z gatunków grzyba domowego w drewnianej studni znajdującej się wewnątrz kiosku. fot. E. Wilbik 2023

„Bronisława”

Fot 9. Zniszczenie fragmentu więźby dachowej i ubytki w nawarstwieniu warstw kolorystycznych. fot. E. Wilbik 2023

Fot 10. Podwalina zalewana woda i zapadnięta w gruncie. fot. E. Wilbik 2023

Fot 11. uszkodzenia opaski betonowej, podwalina schowana w gruncie, braki deskowania w polach ścian. fot. E. Wilbik 2023

Fot 12. Brak podłogi w obiekcie, widoczna studnia źródła, korozja elementów konstrukcyjnych ścian. fot. E. Wilbik 2023

„Józia”

Fot 13. korozja mrozowa schodów betonowych i opaski budynku. fot. E. Wilbik 2023

Fot 14. Korozja biologiczna podwaliny budynku, korozja warstw malarskich elewacji. spękania na fundamencie budynku. fot. E. Wilbik 2023

Fot 15. Ubytki więźby dachowej spowodowane korozją biologiczną. fot. E. Wilbik 2023

Fot 16. fragment fundamentu zapadnięty w gruncie. Przy schodach widoczne pęknięcia. fot. E. Wilbik 2023